

Pielęgniarstwo jako zawód zaufania publicznego – opinia młodzieży

Nursing as a profession of public trust - young people's opinion

Katarzyna Kocka¹, Agnieszka Bartoszek¹, Monika Owczarska²,
Barbara Ślusarska¹

¹Pracownia Pielęgniarstwa Środowiskowego,
Katedra Onkologii i Środowiskowej Opieki Zdrowotnej, Wydział Nauk o Zdrowiu,
Uniwersytet Medyczny w Lublinie

²Absolwentka Wydziału Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu

AUTOR DO KORESPONDENCJI:

Katarzyna Kocka
Katedra Onkologii i Środowiskowej Opieki Zdrowotnej
ul. Staszica 4/6, 20-081 Lublin
e-mail: katarzyna48@op.pl

STRESZCZENIE

PIELĘGNIARSTWO JAKO ZAWÓD ZAUFANIA PUBLICZNEGO – OPINIA MŁODZIEŻY

Wprowadzenie. Profesja pielęgniarstwa, jako zawód zaufania publicznego, poddawana jest ciągłej ocenie odbiorców pielęgniarstwa usług, z uwagi na charakter wykonywanych działań, pełnionych funkcji, ponoszonej odpowiedzialności oraz obowiązujących norm moralno-etycznych. Jakość i efekty działań pielęgniarstwa wpływają na formowanie opinii społecznej o całej grupie zawodowej. Istotny jest także sposób postrzegania tego zawodu wśród ludzi młodych ze względu na podejmowanie decyzji związanych z wyborem kierunku kształcenia.

Cel pracy. Celem pracy było poznanie opinii młodzieży na temat pielęgniarstwa jako zawodu zaufania publicznego.

Materiał i metodyka. Badania przeprowadzono wśród 116 uczniów lubelskich szkół średnich i studentów wyższych uczelni niemedycznych. Zastosowaną metodą badawczą był sondaż diagnostyczny z wykorzystaniem autorskiego kwestionariusza ankiety. Analizy statystycznej dokonano w oparciu o metodę Pareto, która umożliwia uporządkowanie zebranych danych pod względem wybranych kryteriów.

Wyniki. Wszyscy ankietowani byli zdania, że zawód pielęgniarstwa ma duże znaczenie społeczne i jest potrzebny ze względu na charakter realizowanych zadań zawodowych. Większość respondentów twierdziła, że zawód pielęgniarstwa cieszy się zaufaniem społeczeństwa i w związku z powyższym powinien znajdować się w grupie zawodów zaufania publicznego. Wyniki badań i przeprowadzona analiza metodą Pareto wykazała, że najważniejszymi cechami warunkującymi zaufanie społeczne w zawodzie pielęgniarstwa są: opiekuńczość, odpowiedzialność, profesjonalizm, troskliwość, empatia, cierpliwość i komunikatywność.

Wnioski. W opinii badanej młodzieży zawód pielęgniarstwa cieszy się zaufaniem i wpisuje się w grupę zawodów zaufania publicznego. Czynniki determinujące pozycję społeczną pielęgniarstwa są: wykształcenie, wynagrodzenie, odpowiedzialność za zdrowie i życie drugiego człowieka oraz uznanie pacjentów.

Słowa kluczowe: pielęgniarstwo, zawód zaufania publicznego, młodzież, opinie

ABSTRACT

NURSING AS A PROFESSION OF PUBLIC TRUST - YOUNG PEOPLE'S OPINION

Introduction. Introduction. Nursing as a profession of public trust is being continuously evaluated by the recipients of nursing services due to the nature of their activities, functions, the responsibility and the applicable moral and ethical standards. The quality and effects of nursing activities have an impact on the public opinion about the entire group of nursing professionals. The perception of this profession among young people is also crucial with regard to their educational choices.

Aim of the Study. The objective of the study has been to identify the opinions of young people on nursing as a profession of public trust.

Material and Methodology. The study was carried out among 116 students of secondary schools and non-medical higher education institutions in Lublin. The diagnostic survey research method was applied with the use of the questionnaire prepared by the author. The statistical analysis was performed based on the Pareto method, which allows arranging the collected data according to the selected criteria.

Results. All the surveyed were of the opinion that the nursing profession holds a great social significance and is needed due to the nature of the performed professional tasks. Most of the respondents claimed that nursing enjoys public trust and therefore should belong to the group of professions of public trust. The survey results and the analysis carried out using the Pareto method have demonstrated that the major characteristics conditioning public trust are a caring attitude, responsibility, professionalism, attentiveness, empathy, patience and communicativeness.

Conclusions. According to the surveyed young people, nursing enjoys trust and belongs to professions of public trust. The factors determining the social position of nurses are: education, remuneration, responsibility for the life and health of other people and appreciation among patients.

Key words: nursing, profession of public trust, young people, opinions

WPROWADZENIE

Dynamicznie zmieniające się zapotrzebowanie społeczeństwa na świadczenia zdrowotne realizowane przez pracowników ochrony zdrowia stanowi wyzwanie, jakiemu pragnie sprostać grupa zawodowa pielęgniarek. Celem współczesnego pielęgniarstwa jest budowanie tożsamości zawodowej, która wiąże się z kształtowaniem wizji zawodu i realizowanych zadań, co warunkuje zapewnianie społeczeństwu profesjonalnej opieki [1]. Profesja pielęgniarska, jako zawód zaufania publicznego, poddawana jest ciągłej ocenie odbiorców pielęgniarstwa usług. Z uwagi na charakter wykonywanych działań, pełnionych funkcji, ponoszonej odpowiedzialności oraz obowiązujących norm moralno-etycznych, pielęgniarstwo jest zawodem specyficznym. Jakość i efekty usług pielęgniarstwa wpływają na formowanie opinii społecznej o całej grupie zawodowej [2,3]. Istotny jest także sposób postrzegania tego zawodu wśród ludzi młodych ze względu na podejmowanie decyzji związanych z wyborem kierunku kształcenia. Motywacja wyboru zawodu jest często dokonywana na podstawie społecznego postrzegania określonej roli zawodowej. Pozytywny wizerunek społeczny wpływa na większe zainteresowanie danym zawodem, a co za tym idzie częstszym jego wyborem.

Prospołeczny charakter motywacji młodych osób wybierających pielęgniarstwo będzie warunkował wzrost pożądanych postaw w zawodzie [3], wpływ funkcjonujących stereotypów zawodu oraz niekorzystny wizerunek pielęgniarki obecny w mediach może przyczyniać się do kształtowania negatywnych opinii na temat pielęgniarstwa.

CEL PRACY

Celem pracy było poznanie opinii młodzieży na temat pielęgniarstwa jako zawodu zaufania publicznego.

MATERIAŁ I METODYKA

Badania przeprowadzono wśród 116 uczniów lubelskich szkół średnich i studentów wyższych uczelni niemedycznych. Respondenci to m.in. uczniowie Zespołu Szkół Chemicznych w Lublinie, IX Liceum Ogólnokształcącego oraz studenci Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Uniwersytetu Przyrodniczego oraz Politechniki Lubelskiej.

Kryteria doboru osób do grupy badanej to:

- status ucznia szkoły średniej lub studenta uczelni niemedycznej
- zgoda na udział w badaniach.

Badania przeprowadzono w okresie od kwietnia do czerwca 2013 roku, po uprzednim uzyskaniu zgody dyrekcji szkół i władz uczelni. Realizowana procedura badawcza była zgodna z założeniami Deklaracji Helsińskiej.

Metodą badawczą wykorzystaną w pracy był sondaż diagnostyczny z techniką ankiety. W pracy zastosowano narzędzie badawcze – autorski kwestionariusz ankiety, składający się z 38 pytań.

Uzyskane wyniki badań poddano analizie statystycznej. Wartości analizowanych parametrów mierzalnych przedstawiono przy pomocy wartości średniej, mediany i odchylenia standardowego a dla niemierzalnych przy pomocy liczności i odsetka. Do analizy pytań wielokrotnego wyboru zastosowano analizę Pareto, która umożliwia uporządkowanie zebranych danych pod względem wybranych kryteriów.

WYNIKI BADAŃ

Badaniami objęto 116 osób, w tym 53,45% (n=62) stanowiły kobiety, zaś 46,55% (n=54) mężczyźni. Średnia wieku ankietowanych wynosiła $20,77 \pm 2,66$ lat (zakres 17-27 lat). Respondenci w wieku do 18 lat stanowili 26,72% (n=31), natomiast osoby w wieku od 19 do 22 lat – 41,38% (n=48), kolejnych 31,90% (n=37) badanych było w wieku 23 lat i powyżej.

Ankietowani w 55,17% (n=64) mieszkali w mieście, zaś 44,83% (n=52) respondentów mieszkało na wsi. Badana młodzież w 44,83% (n=52) uczęszczała do szkoły średniej, zaś 55,17% (n=64) badanych studiowało na uczelni wyższej.

Tab. 1. Charakterystyka badanej grupy

		N	%
Płeć	kobieta	62	53,45
	mężczyzna	54	46,55
Wiek	≤ 18	31	26,72
	19-22	48	41,38
	≥ 23	37	31,90
Miejsce zamieszkania	miało	64	55,17
	wieś	52	44,83
Rodzaj szkoły	szkoła średnia	52	44,83
	uczelnia wyższa	64	55,17

Wszyscy ankietowani byli zdania, że zawód pielęgniarki ma duże znaczenie społeczne i jest potrzebny ze względu na charakter realizowanych zadań zawodowych (100%; n=116).

Większość respondentów uważała, że zawód pielęgniarki wymaga posiadania szczególnych umiejętności i predyspozycji związanych z pełnioną rolą zawodową (71,55%; n=83), natomiast 12,93% (n=15) ankietowanych nie podzielało tego zdania, kolejnych 15,52% (n=18) badanych nie wypowiedziało się w tej kwestii.

Ponad połowa ankietowanych 54,31% (n=63) uznała zawód pielęgniarki za samodzielny, natomiast 32,76% (n=38) uważało, że jest to zawód podległy lekarzowi;

kolejnych 7,76%, (n=9) badanych przyznało, że zawód pielęgniarki jest zawodem podległym innym zawodom medycznym a 5,17%, (n=6) ankietowanych nie miało na ten temat zdania.

Respondenci w większości uważali, że pielęgniarki są osobami godnymi zaufania (81,03%; n=94) ze względu na prezentowaną postawę prospołeczną i przestrzeganie zasad etyki zawodowej. Pozostali badani 18,97%, (n=22) byli zdania, że pielęgniarki nie pozyskują zaufania swoich podopiecznych.

Większość ankietowanych twierdziło, że zawód pielęgniarki cieszy się zaufaniem społeczeństwa (83,62%; n=97) i w związku z powyższym powinien znajdować się w grupie zawodów zaufania publicznego, pozostali respondenci 16,38%, (n=19) byli przeciwnego zdania.

Respondenci w 37,93%, (n=44) przyznali, że wizerunek pielęgniarki kształtowany w mediach ma w niewielkim stopniu wpływ na postrzeganie tej grupy zawodowej przez społeczeństwo i budowanie zaufania, natomiast 21,55%, (n=25) ankietowanych uważało, że media wpływają w dużym stopniu na opinię i zaufanie publiczne, zaś 9,49%, (n=11) ankietowanych stwierdziło, że media nie mają wpływu na kształtowanie wizerunku pielęgniarki; kolejnych 31,03%, (n=36) ankietowanych nie miało zdania na ten temat.

Zawód pielęgniarki jest postrzegany w społeczeństwie w sposób stereotypowy, tak uważało 45,69%, (n=53) respondentów, natomiast 15,52%, (n=18) badanej młodzieży twierdziło przeciwnie; kolejnych 38,79%, (n=45) nie wypowiedziało się w tej kwestii.

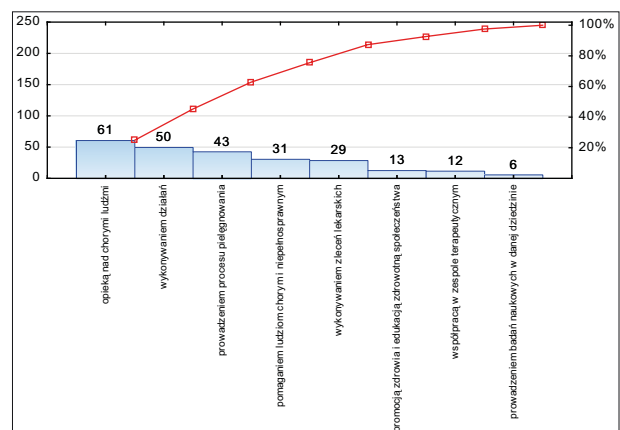
Z badań wynika, że najczęściej ankietowani spotykali się ze stereotypem pielęgniarki, jako niekompetentnego pracownika medycznego (37,93%), a także osobą podległą lekarzowi (31,90%) oraz obiektem seksualnym (23,28%). Natomiast rzadziej pielęgniarka była utożsamiana z siostrą zakonną (14,66%).

Analiza statystyczna metodą Pareto wykazała, że młodzież najczęściej łączyła pielęgniarstwo z takimi działaniami jak: opieka nad osobami chorymi oraz wykonywanie działań o charakterze diagnostycznym, terapeutycznym, profilaktycznym, opiekuńczym, wychowawczym i rehabilitacyjnym, a także prowadzenie procesu pielęgnowania i pomoc ludziom chorym i niepełnosprawnym. Mniejsze znaczenie badani przypisują takim działaniom pielęgniarstwu jak: wykonywanie zleceń lekarskich, promocja zdrowia i edukacja zdrowotna społeczeństwa, współpraca w zespole terapeutycznym oraz prowadzenie badań naukowych w danej dziedzinie. Powyższe dane ilustruje rycina 1.

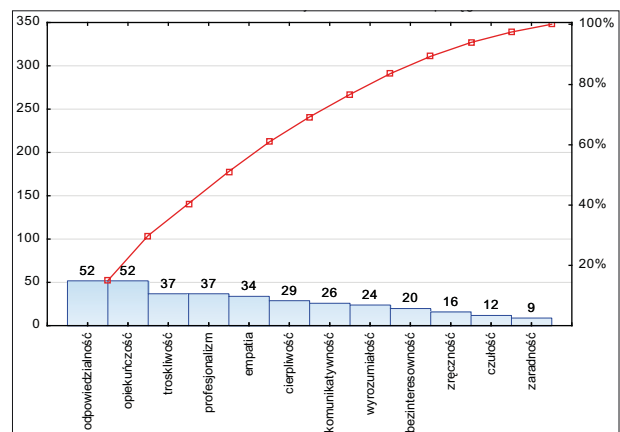
Z badań wynika, że dla 24,14%, (n=28) badanych najtrudniejszy w pracy pielęgniarki jest kontakt ze śmiercią oraz współodpowiedzialność za ludzkie zdrowie i życie-24,14%, (n=28). Dla 17,24%, (n=20) najtrudniejszym elementem jest podejmowanie czynności pielęgnacyjnych i diagnostycznych, zaś 12,93%, (n=15) ankietowanych za najbardziej trudne w pracy pielęgniarki uznało obserwowanie ludzkiego cierpienia. Pozostali respondenci (21,55%; n=25) nie dostrzegali w zawodzie pielęgniarki sytuacji szczególnie trudnych.

Wyniki badań i przeprowadzona ich analiza metodą Pareto wykazała, że najważniejszymi cechami warunkującymi zaufanie społeczne w zawodzie pielęgniarki są: opiekuńczość, odpowiedzialność, profesjonalizm, troskliwość, empatia, cierpliwość i komunikatywność. Mniejszą wagę posiadają zaś takie cechy jak: wyrozumiałość, bezinteresowność, zręczność i zaradność (Ryc. 2).

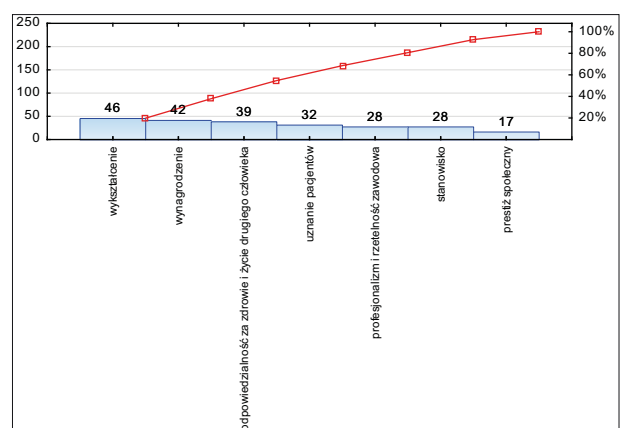
Analiza wyników badań metodą Pareto wykazała również, że najważniejszymi czynnikami wpływającymi na pozycję społeczną pielęgniarek jest wykształcenie, wynagrodzenie, odpowiedzialność za zdrowie i życie drugiego człowieka oraz uznanie pacjentów, zaś mniejszą wagę ma zajmowane stanowisko, profesjonalizm i rzetelność zawodowa oraz prestiż społeczny (Ryc.3).

Ryc. 1. Opinie młodzieży na temat istoty pielęgniarstwa

Ryc. 2. Istotne cechy w zawodzie pielęgniarki

Ryc. 3. Czynniki wpływające na pozycję społeczną pielęgniarek

DYSKUSJA

Dynamiczny rozwój pielęgniarstwa determinuje sposób postrzegania tego zawodu przez społeczeństwo i budowanie publicznego zaufania wobec pielęgniarek. Stosunek do roli i zadań pielęgniarki, oczekiwania względem zawodu oraz opinie społeczne dotyczące profesji pielęgniarki, od pewnego czasu są podejmowane w badaniach empirycznych krajowych jak i międzynarodowych [4,5,6,7,8,9,10, 11,12,13,14,15,16].

Badania własne miały na celu poznanie opinii ludzi młodych, niezwiązanych z kształceniem na kierunku medycznym, na temat zawodu pielęgniarki w kontekście zaufania publicznego.

Wyniki przeprowadzonych badań wykazały, że w grupie wymienionych cech warunkujących zaufanie społeczeństwa do pielęgniarek, badana młodzież najczęściej wskazywała na opiekuńczość, odpowiedzialność, profesjonalizm i troskliwość. Najmniej istotną dla ankietowanych cechą okazała się zaradność. Częściowo potwierdzają to wyniki badań Siwek i współautorów [11], w których najczęściej wymienianą cechą była opiekuńczość, zaś najmniej wskazań miała empatia.

Inne odpowiedzi wskazano w badaniach przeprowadzonych wśród studentów pielęgniarstwa, w których najbardziej pożądanymi dla pielęgniarek cechami była: sumienność, dokładność, zdyscyplinowanie oraz empatia [8].

Porównywalne okazują się wyniki badań Grabskiej i Stefańskiej [7] przeprowadzone w grupie dorosłych pacjentów, respondenci wskazywali najliczniej na takie cechy istotne w zawodzie pielęgniarki jak: staranność i dokładność w wykonywaniu zabiegów (59%) oraz serdeczność i uprzejmość (52%).

Doniesienie Krajewskiej i współautorów [8], opracowane na podstawie przeprowadzonych badań wśród studentów pielęgniarstwa wskazuje, że w opinii 80,2% badanych pielęgniarka powinna mieć powołanie do zawodu [8].

Podobny problem podejmowano w badaniach własnych, w których 71,55% młodzieży uznało, że zawód pielęgniarki wymaga posiadania szczególnych predyspozycji i umiejętności, że względu na pełnioną rolę zawodową i społeczny charakter realizowanych zadań.

Analiza materiału badawczego dotyczącego statusu społecznego zawodu pielęgniarki dowodzi, że czynnikami warunkującymi prestiż zawodowy było głównie wykształcenie i wynagrodzenie pielęgniarek.

Zbliżone wyniki można zaobserwować w badaniach Sobczak i Kamińskiej [12]. Badania powyższych autorów w grupie studentów i słuchaczy Uniwersytetu III Wieku wskazują, że pozycja społeczna pielęgniarek jest determinowana takimi czynnikami jak: wykształcenie i poziom wynagrodzenia.

Pozycję społeczną pielęgniarek oceniano także w badaniach Centrum Kształcenia Podyplomowego Pielęgniarek i Położnych [13], w których grupami badawczymi były kolejno pielęgniarki, przedstawiciele innych zawodów medycznych oraz pacjenci. Wskazanymi czynnikami

wpływającymi na zajmowaną przez pielęgniarki pozycję, były: profesjonalizm i uznanie w oczach pacjentów.

Natomiast w badaniach Kot-Doniec i współautorów [17] wykazano, że najsilniej na pozycję społeczną pielęgniarek wpływa uczciwość i rzetelność zawodowa, zaś w mniejszym stopniu oddziałuje wynagrodzenie i zajmowane stanowisko.

Wyniki badań własnych wskazują, że w opinii młodzieży zawód pielęgniarki cieszy się zaufaniem społeczeństwa (83, 62%). Sami respondenci także uważają pielęgniarki za osoby godne zaufania (81, 03%).

Porównywalne wyniki można odnaleźć w badaniach Grabskiej i Stefańskiej [7], w których zaufanie do pielęgniarek deklarowało ponad ¾ badanych pacjentów. Stwierdzenie to potwierdza Centrum Badania Opinii Społecznej z 2013 roku [18], gdzie wysoką szóstą pozycję zajmuje zawód pielęgniarki, cieszący się poważaniem społecznym.

Analiza wyników badań własnych wykazała, iż ponad połowa ankietowanych (54,31%) ma świadomość autonomii zawodu pielęgniarki i określa go jako samodzielny. Znaczna grupa młodzieży (32,76%) uważa jednak zawód pielęgniarki za podlegający lekarzowi. Wyniki sondażu diagnostycznego przeprowadzonego przez Głowacką i współautorów [5] wśród mieszkańców powiatu bydgoskiego wskazują na znacznie mniejszą świadomość autonomii zawodowej pielęgniarek. Pielęgniarstwo, za samodzielną profesję uznało zaledwie 37% badanych, a dla 39% respondentów pielęgniarka jest asystentem lekarza. Niską samodzielność pielęgniarek potwierdzają także badania Mroczek i współautorów [19].

Na uwagę zasługują również wyniki badań Rogali – Pawelczyk i współautorów [10], na podstawie których można stwierdzić brak dostatecznej wiedzy na temat samodzielności zawodowej wśród samych pielęgniarek, gdyż zaledwie ponad połowa badanych (czynnie pracujących pielęgniarek) prawidłowo definiowało samodzielność zawodową.

W badaniach własnych poruszono również kwestię dotyczącą skojarzeń w odniesieniu do pielęgniarstwa profesji. Uzyskane wyniki świadczą o tym, że młodzież zawód pielęgniarki głównie kojarzy z samą istotą zawodu tzn. z szeroko pojętym pielęgnowaniem polegającym na opiece nad ludźmi chorymi oraz podejmowaniem działań o charakterze diagnostycznym, terapeutycznym, profilaktycznym, opiekuńczym, wychowawczym i rehabilitacyjnym. Inni autorzy, pytając w swych badaniach o skojarzenia uzyskali porównywalne wyniki. W badaniach Mędrzyckiej-Dąbrowskiej i współautorów [9] przeprowadzonych wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych, zawód pielęgniarki najczęściej kojarzy się respondentom z niesieniem pomocy, poświęceniem i pracowitością. Badania Krajewskiej-Kułąk i współautorów [8], dowiodły, że w największym stopniu studenci pielęgniarstwa kojarzą zawód pielęgniarki z byciem potrzebną, dobrocią oraz kontaktem z cierpieniem. Natomiast w badaniach własnych, obserwowanie ludzkiego cierpienia 12,93% młodzieży uznało za element szczególnie trudny w pracy pielęgniarki.

W opinii 45,69% młodzieży objętej badaniem, zawód pielęgniarki postrzegany jest stereotypowo. Ankietowani

najczęściej dostrzegali w swym środowisku obraz pielęgniarki jako niekompetentnego pracownika.

Jak wskazują badania zrealizowane przez Gotlib i Łabędę [6] w społeczeństwie funkcjonuje stereotyp, mówiący, że w zawodzie pielęgniarki powinny pracować wyłącznie kobiety. Potwierdzają to również badania Siwek i wsp. [11], gdzie 7% badanych uznało, że mężczyźni nie powinni pracować jako pielęgniarze ze względu na brak cierpliwości i opiekuńczości.

Przytoczone wyniki badań empirycznych wskazują na znaczne różnicowanie opinii na temat zawodu pielęgniarki. Z badań własnych wynika, że zawód ten kojarzy się badanym głównie z pielęgowaniem chorych. Według młodzieży, pielęgniarstwo jest zawodem potrzebnym, dającym satysfakcję a pielęgniarki to osoby godne zaufania.

Według Żychowskiej [20] pielęgniarki powinny kształtować swój wizerunek i tożsamość zawodową, ponieważ jest to istotny czynnik kształtujący relacje zawodowe i społeczne a tym samym wpływający na sposób publicznego postrzegania określonej grupy zawodowej.

WNIOSKI

W opinii badanej młodzieży:

1. Zawód pielęgniarki cieszy się zaufaniem i wpisuje się w grupę zawodów zaufania publicznego.
2. Czynniki determinującymi pozycję społeczną pielęgniarek są: wykształcenie, wynagrodzenie, odpowiedzialność za zdrowie i życie drugiego człowieka oraz uznanie pacjentów.
3. Istotę zawodu pielęgniarki stanowi opieka nad ludźmi chorymi i pielęgowanie, ale także udział w leczeniu, diagnozowaniu, rehabilitacji, edukacji i promocji zdrowia.
4. Cechy zawodowe pielęgniarki stanowią: odpowiedzialność, opiekuńczość, profesjonalizm, empatia, cierpliwość i wyrozumiałość.

PIŚMIENNICTWO

1. Ślusarska B, Zarzycka D, Dobrowolska B. Postrzeżenie tożsamości zawodowej przez pielęgniarki. *Prob. Piel.* 2007; 15 (2-3): 147-156.
2. Kojder E, Zarzycka D. Wizerunek zawodowy pielęgniarki i jego determinanty. *Pielęg. XXI w.* 2014; 2 (47): 47-52.
3. Dziubak M, Motyka M. Motywy wyboru zawodu pielęgniarki i ich uwarunkowania - badania studentów kierunku pielęgniarstwa Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego. *Prob. Piel.* 2013; 21(3): 281-289.
4. Franek G, Kulik H, Ferdyn M. Zainteresowanie zawodem pielęgniarki wśród młodzieży szkół licealnych. *Prob. Piel.* 2012; 20(4): 423-430.
5. Głowacka M, Mejsner M, Humańska M. Wykształcenie a status społeczny pielęgniarek. *Pielęg. XXI w.* 2012; 40(3): 71-74.
6. Gotlib J, Łabęda W. Postrzeżenie zawodu pielęgniarki / pielęgniara przez studentów Akademii Medycznej w Warszawie. *Pielęg. XXI w.* 2008; 1: 7-13.
7. Grabska K, Stefańska W. Sylwetka zawodowa pielęgniarki w opinii pacjentów. *Prob. Piel.* 2009; 17 (1): 8-12.
8. Krajewska-Kułak E, Van Damme-Ostapowicz K, Bielemek A. i wsp. Samoocena postrzegania zawodu pielęgniarki oraz zdolność rozumienia empatycznego innych ludzi przez studentów pielęgniarstwa. *Prob. Piel.* 2010; 1(1):1-10.
9. Mędrzycka-Dąbrowska W, Bąkowska G, Kwiecień-Jaguś K, i wsp. Postrzeżenie zawodu pielęgniarki przez młodzież szkół ponadgimnazjalnych jako wybór przyszłego zawodu – doniesienia wstępne. *Prob. Piel.* 2012; 20(2): 192-200.
10. Rogala-Pawelczyk G, Stychno E, Kulczycka K. Odpowiedzialność zawodowa w świadomości współczesnej pielęgniarki.[w:] Wizerunek pielęgniarki i położnej na tle nowych wyzwań w pielęgniarstwie polskim i europejskim. Konferencja międzynarodowa. . Warszawa :Wyd. NRPIP; 2009. s. 201-212.
11. Siwek M, Chmiel I, Dzięga K. Postrzeżenie zawodu pielęgniarki przez społeczeństwo z województwa małopolskiego. *Pielęg. XXI w.* 2012; 41(4): 73-78.
12. Sobczak M, Kamińska B. Poziom prestiż zawodowego pielęgniarek w opinii wybranych grup. *Prob. Piel.* 2012; 20(2): 218-222.
13. <http://www.ckppip.edu.pl> (20.08.2013) Pozycja zawodowa i społeczna pielęgniarek i położnych – badania ankietowe.
14. Mee CL. *Painting a portrait: how you can shape nursing s image.* Imprint. 2006; 53: 5-44.
15. Kołodziej A. Czynniki określające status społeczny pielęgniarek. *Hygiea Public Health.* 2014;49(1): 69-74.
16. Włodarczyk D, Tobolska B. Wizerunek zawodowy pielęgniarki z perspektywy lekarzy, pacjentów i pielęgniarek. *Med. Pr.* 2011; 62(3): 269-279.
17. Kot-Doniec B, Zarzycka D, Kiryłowicz E, i wsp. Dysonans pomiędzy samooceną pozycji zawodowej i społecznej pielęgniarki ,położnej a oceną pacjentów i przedstawicieli zawodów medycznych. *Pielęg. XXI w.* 2013; 3 (44): 27-34.
18. Centrum Badań Opinii Społecznej. *Komunikat z badań. Prestiż zawodów.* Warszawa, 2013.
19. Mroczek B, Parakiewicz A, Grochans E i wsp. Wizerunek społeczny zawodu pielęgniarki. *Fam. Med. Prim. Care. Rev.* 2012;14(1): 4-47.
20. Żychowska R. Wizerunek polskiej pielęgniarki i położnej w mediach publicznych i prywatnych oraz w prasie zawodowej.[w:] Wizerunek pielęgniarki i położnej na tle nowych wyzwań w pielęgniarstwie polskim i europejskim. Warszawa :Wyd. NRPIP; 2009. s. 37-47.

Praca przyjęta do druku: 30.07.2015

Praca zaakceptowana do druku: 02.09.2015